

Nora van Oostrom-Streep

Op de schop

De vakantie ligt alweer even achter me en zoals dat pleegt te gaan na vakanties zit ik – sneller dan me lief is – weer in het gewone ritme. Zeker nu de scholen weer beginnen, er veel boeken te kaften zijn, sportschema's moeten worden ingepland en missende passers en geodriehoeken aangevuld, lijkt dat terras in de zon alweer ver weg. Toch blijft een aantal voorname om zaken anders aan te pakken overeind, zoals 's avonds minder koffie drinken, vroeger naar bed gaan en meer boeken lezen.

WIE BEPAALT?

Hoe het ook zij, eenmaal thuisgekomen, lijkt het wel alsof alles en iedereen vervuld is van de hang naar verandering. Binnenkort staat een wetenschappelijke bijeenkomst gepland om te praten over de vraag of een bepaald wetboek op de schop moet. Als directeur van de Law Firm School zit ik midden in de discussie over forse aanpassing van de (vrij recent nog aangepaste) beroepsopleiding advocatuur en de invulling van het Civiel Effect, en de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie is volop bezig met Notaris 2.0 en de veranderingen die op het notariaat afkomen. Het bijzondere is dat de onderwerpen die in die drie totaal verschillende gezelschappen spelen grote samenhang vertonen. Praktijkuitoefening, opleiding en wetgeving. Ze horen onlosmakelijk bij elkaar, maar zijn maar al te vaak niet op elkaar afgestemd. Wetgeving ijlt vaak na op de maatschappelijke ontwikkelingen, de opleiding sluit niet altijd aan op de praktijk, de praktijk mist geregeld jurisprudentie, enzovoorts.

Wie bepaalt eigenlijk welke kant het op gaat met het beroep?

Vraag is wie nu precies wie moet volgen? Is het de wetgever die bepaalt wanneer het tijd is voor verandering? Is het de praktijk die aangeeft wanneer het tijd is om zaken aan te passen of is de wetenschap de stuwende kracht achter innovatie? Meer concreet: wie bepaalt eigenlijk welke kant het op gaat met het beroep? Met de uitspraak van het Hof Amsterdam in de HEMA-zaak nog vers in het geheugen, lijkt het alsof het de praktijk is die dicteert. Het was immers een marktinitiatief dat leidde tot deze uitspraak en dat de contouren van de *Belehrung* en andere notariële termen nader invulde. Ook bij de recente uitspraak over het meewerken aan wanprestatie lijkt de praktijk te zorgen voor een koerswijziging en is een deel van het Rapport Verantwoordelijkheid Notaris uit 1985 achterhaald.

STOELENDANS

Nu is deze stoelendans van alle tijden, maar zo snel als de veranderingen tegenwoordig gaan, gingen ze volgens mij nog nooit. Over de factoren die deze veranderingen aanjagen (digitalisering, toegenomen mondigheid van cliënten, internationalisering) heb ik vaker geschreven. Wat ik wat onderbelicht vind,

is de vraag of wetgeving en opleiding de snelheid waarmee de veranderingen plaatsvinden wel kunnen bijbenen. Enige tijd geleden was ik bij een expertmeeting over de elektronische handtekening. Aan de orde kwamen vragen als: 'Wat is in mailverkeer als "het origineel" te beschouwen?' en 'Hoe interpreteren we de ontvangsttheorie?'. Duidelijk werd dat wetgeving zeer sterk op de technologische ontwikkelingen achterloopt en dat deze vragen vooralsnog door de rechter moeten worden beantwoord. Ook in bijvoorbeeld de vastgoedpraktijk zien we de toepassing van rechtsfiguren op een manier waaraan de wetgever nooit heeft gedacht. Meijers had in de jaren veertig immers geen idee dat er behoefte zou gaan ontstaan aan iets als 'meervoudig grondgebruik' of 'footprint-ownership'.

VERTAALSLAG

De praktijk dicteert, de wetgever ijlt na. Maar ook het onderwijs. Met verouderde Besluiten Beroepsvereisten, een soms versteend curriculum en weinig financiële mogelijkheden om snel in te spelen op de veranderende vraag. Het gevaar dreigt dat de kloof tussen praktijk, onderwijs en wetgeving steeds groter wordt en de rechterlijke macht steeds vaker knopen moet doorhakken. Dit kan niet de bedoeling zijn, reden dat in mijn optiek fors ingezet moet worden op het sneller inspelen op veranderingen. Dit vergt een open oog voor maatschappelijke ontwikkelingen en de wil en vaardigheid een snelle vertaalslag te maken en door te pakken. Want hoe dan ook, het moet op de schop. ■